

ФІНАНСОВІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ У РОЗПОДІЛІ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ

Рибіна Л.О., к.е.н, доцент Сумського національного аграрного університету

Розглядається питання впливу фінансових та екологічних факторів на ефективність розподілу виробничих ресурсів. Встановлено причинно-наслідковий зв'язок між ринковим (стихійним) розподілом ресурсів та екологічними проблемами суспільства.

Сучасні економічні явища відчуються та оцінюються нашим суспільством головним чином як падіння виробництва, зростання інфляції, безробіття, зубожіння та смертність. Оскільки ці явища безпосередньо торкаються пересічних громадян України, являючи при цьому певну небезпеку для їх життєдіяльності, досить поширеною є побутова думка про те, що лише “багата” економіка може дозволити собі витрати на екологію, відновлення природного середовища.

Дійсно, в останні роки в Україні з економічних та інших причин значно скоротилися обсяги виробництва внутрішнього валового продукту, а звідси – і антропогенне навантаження на довкілля. Зрозуміло, що на такому фоні вирішення фінансової проблеми природокористування може декому здаватися другорядним питанням. Проте, навіть незначне зростання українського ВВП вже супроводжується значним загостренням екологічної проблеми, викликаючи занепокоєння. Саме тому треба своєчасно застерегти від тієї думки, що оздоровлення економіки без екологізації ринкових відносин в цілому та фінансових зокрема здатні забезпечити екологічну безпечність ринкових сил з існуючим механізмом розподілу ресурсів. Навпаки, світовий досвід ринкового господарювання переконливо свідчить про те, що екологічні проблеми все більше поширюються, поглиблюються і загострюються. І наше суспільство не може бути приємним винятком у такій загалом небезпечній тенденції, оскільки тут криється глобальна фінансова проблема екологізації ринкової економіки в цілому.

З розвитком механізму платного природокористування і запровадженням зазначених фінансових важелів у практичну виробничу діяльність було започатковано інкорпорування екологічного фактора в господарську діяльність соціально-економічної системи, налагодження детермінованих зв'язків у триєдиній системі “суспільство – природа – економіка”. Високо оцінюючи прогресивні надбання цих вчених та їх здобутки, слід зазначити, що ступінь вивчення фінансово-екологічних проблем ринкової економіки залишається поки що недостатнім.

Природне середовище є не лише джерелом економічних природних ресурсів. Насамперед, воно є екологічною системою, яка підтримує існування людини та асимілює відходи її життєдіяльності, включаючи як окремий різновид останньої економічну діяльність людини. Завдяки цьому якість природного середовища являє собою частку природної діяльності людини, що відбувається у межах економічної системи. Таким чином, природне середовище не є таким собі навколишнім стосовно економічної системи середовищем – воно є її інтегральною частиною. Отже, і проблема раціонального природокористування теж не стоїть осторонь загальної проблеми ефективності розподілу економічних ресурсів між конкурентними кінцевими цілями відтворювального процесу. Розподіл ресурсів звичайно залежить від рішень, які приймають різні індивіди, суб'єкти економічної діяльності, держава. В залежності від прийнятих рішень цей розподіл буде або ефективним, або неефективним. В цілому ж функцію розподілу ресурсів в економіці виконують фінанси.

Наявність суспільних екологічних благ є однією з причин неефективності розподілу ресурсів у ринковій економіці. Ця обставина робить неможливим виключення частки користувачів, які, наприклад, відмовляються платити за певне суспільне благо. За таких умов решту важко змусити платити за блага. До того ж, ринок суспільних екологічних благ не може існувати взагалі, а отже – не може бути й мови про повний набір ринків як про передумову ефективності

ринкової економіки. Саме тому є всі підстави стверджувати, що наявність суспільних екологічних благ робить розподіл ресурсів неефективним.

Неефективність розподілу ресурсів спричиняється і негативними зовнішніми ефектами, тобто такими діями одного агента, які спричиняють еколого-економічні збитки або дискомфорт для іншого агента. Коли матеріальне виробництво супроводжують такі ефекти, то граничні витрати суспільства, як правило, перевищують граничні витрати виробників. Отже, зовнішні ефекти негативно впливають на ефективність розподілу економічних ресурсів. Не менш суттєвим у вирішенні проблеми ефективного розподілу ресурсів ринкової економіки є урахування майбутніх тенденцій та невизначеності. Взагалі не існує надійної та достовірної інформації про ринки продуктів, котрі будуть пропонуватися на певну дату у майбутньому. Загострення екологічної ситуації, що спостерігається в усьому світі, свідчить про причинно-наслідковий зв'язок між ринковим (стихийним) розподілом ресурсів, який з року в рік є неефективним, та виснаженням і деградацією навколишнього природного середовища, що накопичується і посилюється.

Виявивши подібні недоліки у традиційних економічних показниках, деякі економісти та аналітики наводять аргументи на користь того, що лише екологічно скорегований національний дохід може достовірно визначати природні ресурси як економічні активи.

Екологічні проблеми виникають тоді, коли ринкова система не в змозі самотійно забезпечувати ефективний розподіл ресурсів, подавати відповідні цінові сигнали та забезпечувати стимулювання раціонального використання природних ресурсів.

Рассматривается вопрос влияния финансовых и экологических факторов на эффективность распределения производственных ресурсов. Установлена причинно-следственная связь между рыночным (стихийным) распределением ресурсов и экологическими проблемами общества.

The question of the influence of financial and environmental factors on the efficiency of the distribution of productive resources is considered. A causal relationship has been established between the market (spontaneous) distribution of resources and the environmental problems of society.

